DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

13. januar 2005 *

I sag C-175/02,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandene) ved afgørelse af 8. marts 2002, indgået til Domstolen den 13. maj 2002, i sagen:

F.J. Pape

mod

Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann, og dommerne A. Rosas, K. Lenaerts, S. von Bahr og K. Schiemann (refererende dommer),

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: L.A. Geelhoed
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 22. januar 2004,

efter at der er afgivet indlæg af:

— den nederlandske regering ved H.G. Sevenster, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved J. Flett et H. van Vliet, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 4. marts 2004,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører ligesom sag C-174/02, Streekgewest Westelijk Noord-Brabant (dom af dags dato, trykt i nærværende Samling af Afgørelser, herefter »SWNB-dommen«), fortolkningen af EF-traktatens artikel 93, stk. 3 (nu artikel 88, stk. 3, EF).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en sag mellem landmanden F.J. Pape og Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (landbrugs-, miljø- og fiskeriministeren) vedrørende en afgift på gødningsoverskud, der blev pålagt denne landmand i henhold til artikel 13 i »Meststoffenwet« af 27. november 1986 (lov om gødning, *Staatsblad* 1986, 598); sagen er anlagt med den begrundelse, at afgiften er blevet indført i strid med forbuddet mod gennemførelse i traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum.

Relevante retsregler

Fællesskabslovgivningen

3 Traktatens artikel 93, stk. 3, bestemmer:

»Kommissionen skal underrettes så betids om enhver påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger, at den kan fremsætte sine bemærkninger hertil. Er Kommissionen af den opfattelse, at det påtænkte er uforeneligt med fællesmarkedet i henhold til artikel 92, iværksætter den uopholdeligt den i stk. 2 fastsatte fremgangsmåde. Den pågældende medlemsstat må ikke gennemføre de påtænkte foranstaltninger, før den nævnte fremgangsmåde har ført til endelig beslutning.«

De nationale bestemmelser

4 I Nederlandene indførte artikel 13 i Meststoffenwet, der i henhold til bekendtgørelse af 22. april 1987 (*Staatsblad* 1987, 189) trådte i kraft den 1. maj 1987, en afgift på gødningsoverskud »med henblik på at dække de udgifter, der er forbundet med:

a) gødningsbankernes apparater, som omhandlet i artikel 9

b) de i artikel 9, stk. 4, nævnte bidrag, og

c) oprettelse af den nødvendige infrastruktur til hensigtsmæssig afhentning, tilførsel, behandling, forarbejdning eller bortskaffelse af gødningsoverskud

d) tilsyn i forbindelse med gennemførelsen af kapitel III og IV«.

5 Afgiftspligten indtræder, når gødningen produceres. Den afgift, der skal betales i en periode (i princippet et kalenderår), skal (i princippet inden for en måned efter periodens slutning) betales på grundlag af angivelse.

6 Artikel 9, stk. 4, i Meststoffenwet, der nævnes i denne lovs artikel 13, litra b), bestemmer, at en gødningsbank kan yde bidrag til omkostningerne ved bl.a. transport af animalsk gødning, såfremt den finder, at dette fremmer en effektiv forarbejdning og bortskaffelse, der er i overensstemmelse med lovens formål. I denne forbindelse blev Reglement Mestbank inzake vangnetfunctie en Kwaliteits-premiëringssysteem af 25. april 1989 (bekendtgørelse om gødning vedrørende genindvinding og en kvalitetspræmieordning, *Staatscourant* 1989, 86) udstedt. Denne bekendtgørelse trådte i kraft den 1. april 1989. Den indeholdt en støtteforanstaltning for transport af gødning af høj kvalitet i henhold til kvalitetspræmieordningen.

7 Kongeriget Nederlandene underrettede Kommissionen om bekendtgørelsen ved skrivelser af 26. juli 1988 og 16. januar 1989. Kommissionen meddelte Nederlandene ved skrivelse af 10. marts 1989, at den havde besluttet indtil udgangen af 1989 ikke at gøre indsigelse mod den nævnte bekendtgørelse. I en senere skrivelse bekræftede Kommissionen, at støtten fra den 1. januar 1988 blev betragtet som forenelig med fællesmarkedet.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

8 Eftersom der i 1988 var blevet produceret gødning på F.J. Papes bedrift, var han afgiftspligtig af gødningsoverskuddet i skatteåret 1988. Imidlertid havde F.J. Pape ikke indgivet en erklæring inden for fristen på en måned. Derfor blev han for dette skatteår ved et afgiftspålæg af 31. marts 1989 opkrævet en afgift af gødningsoverskud på 10 283,50 NLG samt en forhøjelse med samme beløb.

9 F.J. Pape klagede til inspecteur van het Bureau Heffingen van het ministerium van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (afgiftsmyndigheden under landbrugs-, miljø- og fiskeriministeriet). Klageinstansen nedsatte afgiften på det gødningsoverskud, der omfattedes af afgiftspålægget, til 1 779,60 NLG med en forhøjelse på 177,96 NLG. F.J. Pape anlagde sag til prøvelse af denne afgørelse ved Gerechtshof te Leeuwarden (Nederlandene). I den forbindelse havde afgiftsmyndigheden trukket forhøjelsen tilbage. Gerechtshof frifandt afgiftsmyndigheden. Herefter appellerede F.J. Pape til Hoge Raad.

10 Denne appel er delvis baseret på den antagelse, at en del af afgiftsprovenuet fra gødningsoverskuddet i 1988 skulle anvendes til at gennemføre støtten i 1989.

11 Hoge Raad har fundet, at afgørelsen af tvisten i hovedsagen afhænger af en fortolkning af traktatens artikel 93, stk. 3, hvorfor den har besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Så længe gennemførelsen af en støtteforanstaltning ikke er blevet godkendt i henhold til [...] traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum [...] finder forbuddet i denne bestemmelse da ligeledes anvendelse på indførelse af en afgift, hvis provenu ifølge den relevante lov delvis er bestemt til finansiering af den nævnte støtteforanstaltning, uanset om der er tale om en forstyrrelse af samhandelen mellem medlemsstater, som (også) kan tilskrives afgiften som finansieringsmåde for støtteforanstaltningen? Såfremt besvarelsen af dette spørgsmål afhænger af, hvor nær forbindelse der er mellem den formålsbestemte afgift og støtteforanstaltningen, eller af det tidspunkt, hvor provenuet af den formålsbestemte afgift faktisk anvendes til støtteforanstaltningen, eller af andre omstændigheder, hvilke omstændigheder er da herved af betydning?

2) Såfremt forbuddet mod gennemførelse af støtteforanstaltningen også rammer den formålsbestemte afgift, kan den, som afgiften pålægges, da under henvisning til den direkte virkning af [traktatens] artikel 93, stk. 3, i retstvister anfægte det fulde beløb, der afkræves ham, eller kun den del, der svarer til den del af provenuet, som må forventes at blive anvendt eller har vist sig at blive anvendt i den periode, i hvilken gennemførelse af støtteforanstaltningen er, henholdsvis var forbudt i henhold til den nævnte bestemmelse?

3) Følger der af fællesskabsretten specifikke krav om, hvordan det skal afgøres, hvilken del af en afgift der falder ind under forbuddet i [...] traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum, såfremt der er tale om en formålsbestemt afgift, hvis provenu er bestemt til forskellige formål, for hvilke der ud over den formålsbestemte afgift også findes andre finansieringskilder, når disse formål ikke alle er omfattet af [...] traktatens artikel 93, og når der ikke er angivet nogen fordelingsnøgle i de nationale afgiftsbestemmelser? Skal i et sådant tilfælde den del af afgiften, som kan henregnes til finansieringen af den støtteforanstaltning, der er omfattet af [...] traktatens artikel 93, anslås tilnærmelsesvis efter

tidspunktet for pålæggelsen af den formålsbestemte afgift, eller skal der tages udgangspunkt i oplysninger, som senere bliver bekendt, om det samlede provenu af den formålsbestemte afgift og de udgifter, der er afholdt til de forskellige formål?«

Om det første spørgsmål

12 Det første spørgsmål består af tre forskellige dele. Den forelæggende ret ønsker nærmere bestemt oplyst, om forbuddet mod gennemførelse i traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum:

— kan være til hinder for indførelse af en afgift, hvis provenu er bestemt til at finansiere en støtte

— finder anvendelse, selv om afgiften ikke har nogen virkning på samhandelen mellem medlemsstaterne

— finder anvendelse uanset, hvor nær forbindelse der er mellem den formålsbestemte afgift og støtteforanstaltningen.

13 Der er anledning til at besvare spørgsmålets tredje del forud for en undersøgelse af de to andre dele.

14 Det fremgår af Domstolens praksis, at afgifter ikke omfattes af anvendelsesområdet for traktatens bestemmelser om statsstøtte, medmindre de udgør den måde, hvorved en støtteforanstaltning finansieres, således at afgifterne er en integrerende del af denne foranstaltning (SWNB-dommen, præmis 25).

15 For at det kan antages, at en afgift eller en del af en afgift udgør en integrerende del af en støtteforanstaltning, skal der nødvendigvis bestå en tvungen forbindelse mellem afgiften og støtten i henhold til den relevante nationale lovgivning. Såfremt der er en sådan forbindelse, har afgiftsprovenuet direkte indvirkning på støttens størrelse og dermed på bedømmelsen af denne støttes forenelighed med fællesmarkedet (jf. i denne retning dom af 25.6.1970, sag 47/69, Frankrig mod Kommissionen, Sml. 1970, s. 73, org.ref.: Rec. s. 487, præmis 17, 20 og 21, og SWNB-dommen, præmis 26).

16 De forhold, der fremgår af sagens akter, som er blevet fremlagt for Domstolen, angiver ikke, at der er en tvungen forbindelse mellem den ved Meststoffenwet pålagte afgift og støtten til transport af gødning, der er indført med hjemmel i artikel 9, stk. 4, i Meststoffenwet. Denne lov overlader således afgiftsprovenuets fordeling på forskellige delformål, herunder det i artikel 9, stk. 4, fastsatte formål, til de kompetente myndigheders skøn. Afgiftsprovenuet har således ikke direkte indvirkning på støttens størrelse, eftersom den kan anvendes til andre foranstaltninger, som omhandles i samme lov, og som ikke har alle de karakteristika, der kendertegner en støtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1 (nu artikel 87, stk. 1, EF).

17 Herefter skal det første spørgsmåls tredje del besvares med, at forbuddet mod gennemførelse i traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum, ikke kan anvendes på en afgift, når denne eller en bestemt del af dens provenu ikke obligatorisk skal anvendes til finansiering af en støtte.

18 Henset til besvarelsen af den tredje del af det første spørgsmål er der hverken anledning til at besvare de andre dele af det første spørgsmål eller det andet og tredje spørgsmål.

Sagens omkostninger

19 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Forbuddet mod gennemførelse i EF-traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum (nu artikel 88, stk. 3, sidste punktum, EF), kan ikke anvendes på en afgift, når denne eller en bestemt del af dens provenu ikke obligatorisk skal anvendes til finansiering af en støtte.

Underskrifter